

27 januari 2011: Twee jaar na lancering van de Eerlijke Bankwijzer:

Onderzoeksresultaten van twee jaar Eerlijke Bankwijzer:

1. Beleidsaanscherpingen in 2 jaar:

Alle 13¹ banken die in de Eerlijke Bankwijzer werden vergeleken hebben in het afgelopen twee jaar hun maatschappelijk beleid op meerdere thema's (bv. mensenrechten, natuur, wapens, belastingen & corruptie) en sectoren (bv. landbouw, mijnbouw, olie & gas) aangescherpt. Uit onderzoek van de initiatiefnemers van de Eerlijke Bankwijzer zijn in de afgelopen twee jaar opgeteld in totaal 94² meetbare aanscherpingen van maatschappelijk beleid vastgesteld bij de banken die in de Eerlijke Bankwijzer worden vergeleken.³

Beleidsaanscherpingen in 8^e kwartaalupdate:

Ook uit de nieuwste (8^e) kwartaalupdate (d.d. 27 januari 2011) bleek dat diverse banken in het afgelopen kwartaal hun maatschappelijk beleid op diverse thema's/sectoren hebben aangescherpt. Meest in het oog springend in de huidige 8^e kwartaalupdate zijn de forse aanscherpingen van beleid die Van Lanschot Bankiers heeft doorgevoerd op de thema's mensenrechten, arbeidsrechten, wapens en belastingen & corruptie. Het wapenbeleid van Van Lanschot Bankiers haalt bijvoorbeeld de hoogst mogelijke score.

Tempo van beleidsaanscherpingen neemt af:

In beide jaren hebben de initiatiefnemers van de Eerlijke Bankwijzer aantoonbaar verbeteringen van maatschappelijk beleid vast kunnen stellen bij de vergeleken banken. Echter: het tempo van beleidsaanscherpingen lijkt wat af te nemen. In het eerste jaar konden wij 69⁴ beleidsaanscherpingen vaststellen en in het tweede jaar 25⁵. Hier kunnen verschillende oorzaken voor denkbaar zijn, maar zeker zo lang banken nog 'matig' of lager scoren op thema's/sectoren achten de initiatiefnemers van de Eerlijke Bankwijzer het onacceptabel als banken een vorm van luiheid tonen en voldoende 'gevoel voor urgentie' lijken te missen om zo spoedig als mogelijk is een fatsoenlijk maatschappelijk beleid te voeren.

Enkele concrete voorbeelden van misplaatste 'luiheid' om te verduurzamen zijn de volgende:

- a. Het is betreurenswaardig dat geen enkele bank haar klimaatbeleid heeft aangescherpt ondanks het feit dat de CEO's van alle in de Eerlijke Bankwijzer vergeleken banken in november 2009 een zeer relevante gezamenlijke klimaatverklaring⁶ uitbrachten waarin zij pleiten voor 'doortastende maatregelen om klimaatverandering in te dammen', meer te willen investeren in duurzame energie en de regering oproepen om wettelijke maatregelen in te stellen om dit te helpen bevorderen.
- b. Ook is het merkwaardig dat geen van de banken die zakenbankiers in dienst hebben (ABN Amro, ING, Rabobank) hun bonusbeleid hebben toegepast op hun zakenbankiers, in weerwil van de oproep

---

¹ In totaal zijn 15 banken vergeleken op hun maatschappelijk beleid gedurende de afgelopen 2 jaar. In dit overzicht zal echter geen specifieke aandacht meer worden besteed aan Fortis Bank Nederland (aangezien deze per juli 2010 is gefuseerd met ABN Amro Bank) en DSB (aangezien deze in het najaar van 2009 failliet is gegaan). Fortis Bank Nederland heeft in totaal gedurende ons onderzoek op 6 thema's/sectoren beleid aangescherpt (eerste jaar: 6) en DSB Bank op 1 thema (eerste jaar). Nb. Van Lanschot Bankiers is pas in het 2^e jaar opgenomen in de Eerlijke Bankwijzer (vanaf januari 2010). Nb2. SNS Bank en SNS Regio Bank voeren hetzelfde beleid. Robeco Direct voert nu hetzelfde bankbeleid uit als Rabobank.

² Dit is met inbegrip van aanscherpingen van maatschappelijk beleid van Fortis Bank Nederland (per 1 juli gefuseerd met ABN Amro Bank) en DSB Bank (in het najaar van 2009 failliet gegaan). Beide banken zijn in deze presentatie om genoemde redenen niet meer opgenomen.

³ Verreweg de meeste van deze beleidsaanscherpingen werden door banken aangetoond d.m.v. het geven van inzage in nieuwe beleidsstukken (op bestuursniveau goedgekeurd) waaruit concrete vooruitgang bleek in vergelijking met de situatie voorheen. Een enkele keer gaf een bank een reactie in de trend van 'we voerden dit beleid al, maar hadden het nog niet op papier staan' of 'we voerden dit beleid al langer maar hebben u er tot op heden geen inzage in gegeven'. Aangezien wij op geen enkele wijze kunnen nagaan of dit strookt met de realiteit, zagen wij ons genoodzaakt om pas vanaf het moment dat wij inzage kregen in aangescherpt of nieuw beleid hier melding van te maken op de Eerlijke Bankwijzer.

⁴ Zie: voetnoot 2

⁵ Met inbegrip van Van Lanschot Bankiers

⁶ [http://www.eerlijkebankwijzer.nl/site/upload/Klimaatstatement%20banken\(3\).pdf](http://www.eerlijkebankwijzer.nl/site/upload/Klimaatstatement%20banken(3).pdf)

van de voltallige Tweede Kamer aan de banken in september 2010 om dit voor 1 januari te realiseren op straffe van regelgeving.

c. Andere voorbeelden die in het ongunstigste geval kunnen wijzen op toenemende luiheid onder banken zijn het feit dat Friesland Bank sinds juli 2009 op geen enkel beleidsterrein meer aangescherpt beleid heeft geformuleerd, dat ING ondanks haar herhaaldelijk uitgesproken intentie in januari 2010 om opener te worden over haar beleid en dit te publiceren hier een jaar later nog altijd niet toe gekomen is en dat diverse banken waaronder ABN Amro en Friesland Bank in 2010 geen maatschappelijk jaarverslag (meer) publiceerden.

Er zijn nog altijd duidelijk koplopers (hun beleid op alle thema's en sectoren is voldoende of goed), hogere en lagere middenmoters (op sommige thema's/sectoren is hun beleid voldoende en op andere thema's/sectoren is hun beleid onvoldoende of slecht), en achterblijvers (die op vrijwel geen enkel maatschappelijk thema/sector voldoende of hoger weten te scoren) te signaleren, maar over het geheel genomen is er een duidelijke trend te zien van verbeterend maatschappelijk beleid.

2. Praktijkonderzoeken

In de afgelopen 2 jaar hebben de initiatiefnemers van de Eerlijke Bankwijzer 3 case-studies uitgevoerd of banken ook daadwerkelijk hun beleid in de praktijk brengen: studies naar investeringen in omstreken *wapenhandel*, *duurzame elektriciteit* als onderdeel van een goed klimaatbeleid en investeringen in de *kledingsector* als onderdeel van de maakindustrie en om te onderzoeken of beleid op arbeidsrechten ook daadwerkelijk wordt geïmplementeerd. Vrijwel alle banken werkten mee aan de praktijkonderzoeken.

Diverse banken hebben hun wapenbeleid aangescherpt na de publicatie van het praktijkonderzoek naar investeringen in omstreken *wapenhandel/productie*.

Nederlandse banken bleken gemiddeld meer (53%) in fossiele elektriciteitsopwekking te investeren dan in *duurzame stroom*. Begin 2012 zal een tweede praktijkonderzoek naar investeringen in de elektriciteitssector worden uitgevoerd om te onderzoeken of banken dan tenminste de benodigde 66% van hun investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit investeren.

Acht van de elf grootste banken in Nederland scoren matig tot slecht als het gaat om de controle op de naleving van arbeidsnormen in de *kledingsector*. Aegon en Van Lanschot Bankiers scoorden onvoldoende. Daartegenover staan een voldoende score voor ING en goede score voor Triodos en ASN Bank.

3. Communicatie en openheid van banken

Alle banken die in de Eerlijke Bankwijzer worden vergeleken werken samen met de initiatiefnemers door middel van bijvoorbeeld het tijdig aanleveren van nieuwe beleidsstukken. Positief is verder dat de meeste banken deze contacten ook benutten voor inhoudelijke bilaterale dialogen met een of meerdere initiatiefnemende organisaties achter de Eerlijke Bankwijzer ten behoeve van input voor nieuw beleid, strategie etc. Communicatie rondom praktijkonderzoeken verloopt echter regelmatig moeizamer vanwege barrières die banken opwerpen ten aanzien van klantvertrouwelijkheid, verschillend inzicht in de gewenste scope van praktijkonderzoeken etc. Het is van groot belang dat banken meer inzicht geven in hun investeringen (zowel met eigen geld als vermogensbeheer voor hun klanten). Enkele malen per jaar vinden er bredere overleggen tussen een aantal banken en de Projectgroep Eerlijke Bankwijzer plaats, die zich vaak concentreren op de methodologie van praktijkonderzoeken.

4. Consumenten en de Eerlijke Bankwijzer

Aantal bezoekers/gebruikers in eerste 2 jaar: 201.438.

5. Plannen voor 2011

- a. Allereerst: we gaan door! Planning (die oorspronkelijk liep tot april 2011) loopt nu tenminste 2 jaar langer door (tenminste tot voorjaar 2013).
- b. Per vandaag (27 januari 2011): opname van 2 nieuwe banken (NIBC en Delta Lloyd Bank);
- c. Publicatie van 4 kwartaalupdates (27 januari, begin april, 2^e helft juni, begin oktober);
- d. Publicatie van 4 praktijkonderzoeken, waaronder:
  - Mensenrechten (onderzoek is grotendeels al uitgevoerd eind 2010 (februari 2011)
  - Investerings in intensieve veeteelt (medio april 2011)

-Transparantie, in samenwerking met de Consumentenbond (eind juni 2011)
-N.t.b.

e. N.a.v. het in 2010 gepubliceerde praktijkonderzoek over investeringen in de kledingsector zal een seminar worden georganiseerd met banken en de kledingbranche hoe maximaal lering kan worden getrokken uit de resultaten van dit onderzoek.

f. Intensiever gebruik van sociale media

g. Mogelijk:

-Opname van nieuwe thema's/sectoren

Bijlage 1: Onderzoeksresultaten na twee jaar Eerlijke Bankwijzer:

Beleidsaanscherpingen van banken en uitkomst praktijkonderzoeken:

1. ABN Amro Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	4
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	2
Totaal na twee jaar (januari 2011):	6

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	0
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	0
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	0
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	4 ⁷
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	1 ⁸
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	1 ⁹

Nb. Op 1 thema heeft ABN Amro Bank gedurende deze twee jaar een lagere score gekregen (in april 2010): op transparantie. In tegenstelling tot voorheen bracht ABN Amro geen maatschappelijk jaarverslag (volgens GRI-richtlijnen) meer uit.

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek kwam geen informatie voort waaruit bleek dat ABN Amro zelf investeert in omstreden wapenbedrijven (dus geen betrokkenheid bij de productie van omstreden wapens en/of de handel van wapens met dictatoriale of zwakke regimes). ABN Amro beheert geen beleggingsfondsen. Nb. Geen informatie over private banking activiteiten.

In het 4e kwartaal heeft ABN Amro nieuw beleid geformuleerd waarin de bank stelt dat het investeringen in producenten van omstreden wapens uitsluit en daarnaast geen wapenleveranties aan ondemocratische landen zal financieren.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft ABN Amro 90% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde ABN Amro ver boven gemiddeld en boven het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

ABN Amro scoorde matig in dit praktijkonderzoek: een score die vergelijkbaar was met het beleid van ABN Amro voor arbeidsrechten en maakindustrie.¹⁰

⁷ Thema's: wapens, belastingen & corruptie. Sectoren: landbouw, maakindustrie

⁸ Sector: visserij

⁹ Sector: landbouw. ABN AMRO Bank heeft per 1 januari 2011 de verdergaande Fortis Agri Commodities Sustainability Policy met supplementen voor palmolie, koffie, cacao, soja, katoen en suiker overgenomen.

¹⁰ ABN Amro Bank maakt afspraken met kledingsproducenten en kledingafnemers over arbeidsrechten in hun eigen bedrijf en in de toeleveringsketen en vraagt daar later bij revisies opnieuw naar. Met enkele grote kledingproducenten zijn deze afspraken in de kredietovereenkomst vastgelegd, maar met andere kledingproducenten en met kledingsafnemers gebeurt dat niet. Het niet nakomen van de afspraken kan daarom niet tot ontbinding van de kredietovereenkomst leiden, maar kan wel de consequentie hebben dat geen nieuwe overeenkomsten worden aangegaan.

c. Conclusie na 2 jaar:

- ABN Amro heeft op enkele thema's/sectoren wezenlijke beleidsaanscherpingen doorgevoerd, maar het tempo van aanscherpingen van beleid ligt vrij laag en is afgenomen. Op transparantie is ABN Amro in de afgelopen jaren achteruit gegaan.
- ABN Amro scoorde bovengemiddeld goed in de praktijkonderzoeken naar investeringen in omstreden wapenproducenten en duurzame elektriciteit, maar scoorde gemiddeld in het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

2. Aegon Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	7
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	2
Totaal na twee jaar (januari 2011):	9

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	7 ¹¹
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	0
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	0
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	0
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	2 ¹²
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek kwam weliswaar geen informatie voort waaruit bleek dat Aegon zelf investeert in omstreden wapenbedrijven (zowel betrokken bij de productie van omstreden wapens als de verkoop van wapens aan discutabele regeringen), maar dat de door Aegon beheerde beleggingsfondsen dit wel doen.

Aegon heeft geen stappen ondernomen naar aanleiding van het wapenonderzoek.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft Aegon Bank 11% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde Aegon Bank ver onder gemiddeld en onder het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

Aegon Bank scoorde matig in dit praktijkonderzoek: een score die lager is dan de score van het beleid van Aegon Bank voor arbeidsrechten. Aegon Bank heeft geen beleid voor maakindustrie of enige andere sector.¹³

c. Conclusie na 2 jaar:

- In het eerste kwartaal van het eerste jaar maakte Aegon een forse sprong voorwaarts door aangescherpt beleid te presenteren op een fors aantal thema's. In het tweede jaar heeft Aegon Bank slechts enkele beleidsaanscherpingen doorgevoerd. Het sectorbeleid van Aegon is onder de maat.
- Opvallend was dat Aegon als enige van de 6 in het wapenonderzoek bekritiseerde banken sindsdien geen enkele stap lijkt te hebben gezet om het wapenbeleid aan te scherpen en/of afscheid te nemen van omstreden beleggingen. Aegon Bank scoorde ondergemiddeld in het

¹¹ Thema's: klimaat, mensenrechten, arbeidsrechten, wapens, natuur, belastingen & corruptie, transparantie

¹² Thema's: dierenwelzijn en belastingen & corruptie

¹³ De bank heeft een beleid voor de kledingsector, maar kan niet aantonen dat dit leidt tot concrete acties richting de kledingsector.

praktijkonderzoek duurzame elektriciteit en kwam vrij zwak uit het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

3. ASN Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	7
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	2
Totaal na twee jaar (januari 2011):	9

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	1 ¹⁴
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	5 ¹⁵
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	0
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	1 ¹⁶
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	2 ¹⁷
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek bleek ASN zelf niet investeert in omstreden wapenbedrijven. Ook de beleggingsfondsen van ASN investeren niet in omstreden wapenbedrijven.

'Investeringen in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft ASN Bank 100% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde ASN Bank ver boven gemiddeld en boven het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

ASN Bank scoorde goed in dit praktijkonderzoek: een score die vergelijkbaar is met de score van het beleid van ASN Bank voor arbeidsrechten en maakindustrie.¹⁸

c. Conclusie na 2 jaar:

- ASN Bank heeft diverse malen nieuw beleid geformuleerd en waar mogelijk beleid nog verder aangescherpt. ASN Bank behoort tot de koplopers ten aanzien van duurzaam investeringsbeleid.
- In alle drie de praktijkonderzoeken scoorde ASN Bank (vrijwel) optimaal en daarmee ver bovengemiddeld.

4. Friesland Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

---

¹⁴ Thema's: belastingen & corruptie

¹⁵ Sectoren: landbouw, dammen, visserij, bosbouw, mijnbouw

¹⁶ Thema: gezondheid

¹⁷ Thema: natuur, sector: maakindustrie

¹⁸ ASN Bank investeert alleen in bedrijven in de kledingsector die zich committeren aan goede arbeidsrechten en -voorwaarden in hun toeleveringsketen en onderzoekt proactief of bedrijven in overeenstemming met haar beleid handelen.

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	14
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	0
Totaal na twee jaar (januari 2011):	14

Onderverdeeld in kwartalen:	3 ¹⁹
1 ^e kwartaal-update (april 2009):	11 ²⁰
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	0
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	0
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	0
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek bleek Friesland Bank zelf niet investeert in omstreden wapenbedrijven. Ook de beleggingsfondsen van Friesland Bank investeren niet in omstreden wapenbedrijven.

'Investeringen in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft Friesland Bank 37% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde Friesland Bank Bank ver onder gemiddeld en onder het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

Friesland Bank scoorde matig in dit praktijkonderzoek: een score die vergelijkbaar is met de score van het beleid van Friesland Bank voor arbeidsrechten, maar minder dan het beleid van Friesland Bank voor maakindustrie.²¹

c. Conclusie na 2 jaar:

- Met name in het tweede kwartaal maakte Friesland Bank een forse sprong voorwaarts door aangescherpt beleid te presenteren op een fors aantal thema's en sectoren. Hierna bleef het echter muistil.
- Friesland Bank scoorde bovengemiddeld goed in het praktijkonderzoek naar investeringen in omstreden wapenproducenten, maar ondergemiddeld in het praktijkonderzoek duurzame elektriciteit en gemiddeld in het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

5. ING Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	1
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	0
Totaal na twee jaar (januari 2011):	1

Onderverdeeld in kwartalen:	
1e kwartaal-update (april 2009):	0
2e kwartaal-update (juli 2009):	0
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	1 ²²

¹⁹ Thema's: klimaat, wapens. Sectoren: landbouw

²⁰ Thema's: klimaat, mensenrechten, arbeidsrechten, wapens, gezondheid, natuur, belastingen & corruptie. Sectoren: bosbouw, olie & gas, maakindustrie, banken

²¹ De bank heeft een beleid voor de kledingsector en bij één kledingproducent heeft dat geleid tot een clausule over arbeidsrechten in de kredietovereenkomst. Arbeidsrechten spelen echter niet structureel een rol bij de beoordeling van de financiering van kledingafnemer.

4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	0 ²³
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek bleek dat ING zelf investeert in bedrijven die kernwapens produceren en bedrijven die wapens leveren aan omstreden regeringen. Daarnaast bleek dat de door ING beheerde beleggingsfondsen investeren in bedrijven die onder andere clustermunie produceren, alsmede wapens leveren aan omstreden regeringen.

ING maakte in september 2009 bekend dat het nieuw wapenbeleid had ingevoerd (dat voor eind 2009 volledig geïmplementeerd zou worden): ING wil geen zaken meer doen met bedrijven die clustermunie en antipersoonsmijnen maken, ook niet meer als het om bedrijven gaat die voor een beperkt deel betrokken zijn bij deze wapens. Ook wil de bank geen bedrijven meer financieren die wapens leveren aan landen waartegen een wapenembargo geldt. ING heeft verder haar wapenbeleid ook toegepast op door ING beheerde beleggingsfondsen (m.u.v. index trackers). Beleggingen in een aantal wapenbedrijven zijn van de hand gedaan.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft ING Bank 25% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde ING Bank ver onder gemiddeld en onder het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

ING Bank scoorde voldoende in dit praktijkonderzoek: een score die vergelijkbaar is met de score van het beleid van ING Bank voor arbeidsrechten en hoger dan het beleid van ING Bank voor maakindustrie.²⁴

c. Conclusie na 2 jaar:

- ING heeft in september 2009 haar wapenbeleid aangescherpt. Daarna werd het echter tamelijk stil, met uitzondering van verwarrende contacten over het transparantiebeleid van ING²⁵.
- ING kwam niet goed uit het praktijkonderzoek naar omstreden wapenhandel, maar heeft enkele substantiële aanscherpingen doorgevoerd in haar wapenbeleid, gaf aan dat dit nieuwe beleid voor eind 2009 wereldwijd geïmplementeerd zou worden en gaf aan dat dit zou resulteren in de verkoop van investeringen in diverse klanten die betrokken zijn bij omstreden wapenhandel. ING scoorde ondergemiddeld in het praktijkonderzoek duurzame elektriciteit en bovengemiddeld in het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

²² Thema: wapens

²³ T.a.v. thema transparantie: ING heeft in januari 2010 herhaaldelijk de verwachting uitgesproken dat het beleidsstukken zou openbaren, maar dit is zelfs een jaar later nog altijd niet gerealiseerd. Wel heeft ING per januari 2010 een klachtenprocedure voor derden ingesteld.

²⁴ Bij nieuwe leningen in de kledingsector neemt ING Bank sinds 2006 bindende afspraken over arbeidsrechten in de kredietovereenkomst op. Dit gebeurt met kledingproducenten en met kledingsafnemers. De clausule in het contract heeft in dat laatste geval betrekking op de toeleveringsketen. De bank onderzoekt ook jaarlijks, door middel van auditrapporten of onderzoeken door externe adviseurs, of bedrijven zich aan de afspraken houden. Het voorgaande zou leiden tot een score 5, maar omdat ING Bank de antwoorden over bindende afspraken met kledingsafnemers onvoldoende met documentatie kon onderbouwen komt de score op een 4.

²⁵ Transparantie en verantwoording: ondanks de herhaaldelijk door ING uitgesproken verwachting in januari 2010 is het ING Bank niet gelukt om de teksten voor de website formeel goedgekeurd te krijgen door hun juridische afdeling. De reden hiervoor ligt bij andere interne zaken binnen ING die voorrang kregen. ING Bank kon niet aangeven op welke termijn goedkeuring eventueel wel zal plaatsvinden. De score voor transparantie, die in januari 2010 was verhoogd, is daarom per april 2010 weer verlaagd. Een jaar na dato zijn deze teksten nog altijd niet gepubliceerd.

6. Rabobank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	5
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	0
Totaal na twee jaar (januari 2011):	5

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	0
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	1 ²⁶
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	0
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	4 ²⁷
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

Aanpassingen n.a.v. onderzoek 'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek bleek dat Rabobank, ondanks aangescherpt wapenbeleid in het voorjaar van 2009, nog altijd investeert in één bedrijf dat kernwapens produceerde (in India). Daarnaast bleek dat de door de bank beheerde beleggingsfondsen investeren in bedrijven die onder andere clustermunitie produceren, alsmede wapens leveren aan omstreden regeringen.

Rabobank maakte in september bekend dat het (wapen)bedrijven scherper zal gaan screenen. Als bedrijven (waaronder in het bijzonder bovenstaande Indiase kernwapenproducent) niet aan het wapenbeleid van Rabobank voldoen en zich er ook niet aan willen aanpassen, zal de bank de relatie beëindigen.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft Rabobank 82% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde Rabobank ver boven gemiddeld en boven het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

Rabobank scoorde matig in dit praktijkonderzoek: een score die lager was met dan het beleid van Rabobank voor arbeidsrechten maar hoger dan de score van het beleid van Rabobank voor maakindustrie.²⁸

c. Conclusie na 2 jaar:

- Rabobank heeft in 2009 haar wapenbeleid aangescherpt en haar beleid ten aanzien van een aantal sectoren, waaronder landbouw. In het tweede jaar werd het echter stil.
- Rabobank werd bekritiseerd in het praktijkonderzoek naar omstreden wapenhandel, maar gaf in reactie hierop aan dat het bedrijven scherper gaat screenen en van bestaande klanten zal eisen dat zij zich aan het (aangescherpte) wapenbeleid van Rabobank moeten houden. Rabobank scoorde bovengemiddeld goed in het praktijkonderzoek duurzame elektriciteit en gemiddeld in het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

7. Robeco Direct:

---

²⁶ Thema: wapens

²⁷ Sectoren: landbouw, visserij, mijnbouw, olie & gas

²⁸ Vanaf maart 2010 hebben accountmanagers van de Rabobank de mogelijkheid om met cliënten in de kledingsector bindende afspraken in kredietovereenkomsten vast te leggen over arbeidsrechten in de toeleveringsketen, zodat het niet naleven van de afspraken tot ontbinding van de kredietovereenkomst kan leiden. Tot nu is die mogelijkheid echter nog niet gebruikt.

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	1
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	4
Totaal na twee jaar (januari 2011):	5

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	0
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	1 ²⁹
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	0
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	0
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	4 ³⁰

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek bleek dat de door Robeco beheerde beleggingsfondsen, ondanks het door Rabobank Groep aangescherpte wapenbeleid in het voorjaar van 2009, investeren in bedrijven die onder andere clustermunitie produceren, alsmede wapens leveren aan omstreden regeringen.

In september maakte Robeco bekend dat de door Robeco beheerde beleggingsfondsen niet meer zullen investeren in bedrijven die clustermunitie en antipersoonsmijnen maken.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft Robeco Direct 13% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde Robeco Direct ver onder gemiddeld en onder het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

Robeco Direct scoorde matig in dit praktijkonderzoek: een score die lager was met dan het beleid van Robeco Direct voor arbeidsrechten maar hoger dan de score van het beleid van Robeco Direct voor maakindustrie.³¹

c. Conclusie na 2 jaar:

- Robeco heeft in het eerste jaar haar wapenbeleid aangescherpt. In het tweede jaar heeft Robeco Direct het aangescherpte sectorbeleid dat Rabobank een jaar eerder had ingesteld overgenomen.
- Robeco scoorde ongunstig in de praktijkonderzoeken naar omstreden wapenhandel en duurzame elektriciteit en matig in het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

8. SNS Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

²⁹ Zie: onder Rabobank 2^e kwartaal-update

³⁰ Sectoren: landbouw, visserij, mijnbouw, olie & gas. Voor deze sectoren zijn per 1 januari 2011 de door Rabobank in 2009 ontwikkelde Sector Supply Chain Policies ook officieel goedgekeurd voor Robeco Direct.

³¹ Robeco Direct belegt op beperkte schaal in obligaties van kledingbedrijven. Met deze kledingbedrijven worden gesprekken gevoerd over sociale- en milieu-issues (engagement) en in het beleggingsproces wegen deze onderwerpen mee als beleggingskeuzes worden gemaakt. Robeco Direct heeft echter geen expliciete voorkeur om alleen te beleggen in kledingbedrijven die zich aan goede arbeidsrechten en -voorwaarden committeren.

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	11
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	4
Totaal na twee jaar (januari 2011):	15

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	10 ³²
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	0
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	1 ³³
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	0
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	4 ³⁴
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

Aanpassingen n.a.v. onderzoek 'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek kwam weliswaar geen informatie voort waaruit bleek dat SNS Bank zelf investeert in omstreden wapenbedrijven, maar dat de door SNS Bank beheerde beleggingsfondsen nog wel investeren in enkele omstreden wapenbedrijven.

In september liet SNS Bank weten om niet met haar beleggingsfondsen te investeren in bedrijven die omstreden wapens produceren, of die wapens verkopen aan landen waar een reëel risico bestaat dat de wapens kunnen bijdragen aan mensenrechtenschendingen. In september heeft SNS Bank besloten om de investeringen in 1 van de laatste 2 omstreden wapenbedrijven (genoemd in het onderzoek) te verkopen.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

SNS Bank heeft gedurende de onderzoeksperiode geen geormerkte leningen verstrekt aan de elektriciteitssector en ook geen bedrijfsleningen verstrekt aan de elektriciteitssector. N.v.t.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

SNS Bank scoorde slecht in dit praktijkonderzoek omdat het geen inzicht heeft willen geven in de toepassing van haar arbeidsrechtenbeleid (waarvoor de bank de score van een voldoende heeft) en maakindustrie (waarvoor de bank de score matig heeft). SNS was de enige van de vergeleken banken die geen medewerking heeft verricht aan dit praktijkonderzoek.³⁵

c. Conclusie na 2 jaar:

- In het eerste jaar maakte SNS Bank een forse sprong voorwaarts door aangescherpt beleid te presenteren op een fors aantal thema's en sectoren. In het tweede jaar scherpte SNS Bank haar beleid opnieuw op diverse thema's en sectoren verder aan.
- Na publicatie van het praktijkonderzoek naar omstreden wapenhandel heeft SNS Bank besloten om afscheid te nemen van 1 (van de laatste 2) omstreden wapenbedrijven waarin de beleggingsfondsen van de bank investeerden. Het praktijkonderzoek duurzame elektriciteit was niet relevant voor SNS Bank omdat deze bank geen leningen verstrekt aan elektriciteitsbedrijven etc. Helaas heeft SNS Bank niet meegewerkt aan het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

³² Thema's: mensenrechten, arbeidsrechten, wapens, belastingen & corruptie. Sectoren: landbouw, dammen, bosbouw, mijnbouw, olie & gas, maakindustrie

³³ Thema: wapens

³⁴ Thema: dierenwelzijn, sectoren: landbouw, visserij en banken

³⁵ Hoewel vanaf begin juni 2010 geprobeerd is om een interview te houden met medewerkers van SNS Bank en SNS Regio Bank, is het deze banken niet gelukt om voor 1 september 2010 een afspraak in te plannen. Wel hebben de banken een korte schriftelijke reactie gegeven op de vragenlijst. De verstrekte informatie was echter niet toereikend genoeg voor het opstellen van een beoordeling. SNS Bank en SNS Regio Bank hebben laten weten de benadering van dit praktijkonderzoek te zwaar vinden ten opzichte van hun betrokkenheid bij de kledingsector die bestaat uit hypothecaire kredietverlening aan individuele kledingzaken. Om deze reden gaven de betrokken bankmedewerkers er de voorkeur aan om hun tijd te besteden aan andere zaken dan aan een interview voor dit onderzoek. Op basis van het voorgaande wordt geoordeeld dat SNS Bank en SNS Regio Bank geen, of in ieder geval onvoldoende, inzicht willen geven in de toepassing van hun beleid in de praktijk.

9. SNS Regio Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	11
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	4
Totaal na twee jaar (januari 2011):	15

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	10 ³⁶
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	0
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	1 ³⁷
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	0
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	0
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	4 ³⁸
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Zie: uitleg onder SNS Bank.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

Zie: uitleg onder SNS Bank

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

Zie: uitleg onder SNS Bank

c. Conclusie na 2 jaar:

Zie: uitleg onder SNS Bank.

10. Triodos Bank:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	1
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	1
Totaal na twee jaar (januari 2011):	2

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	1 ³⁹
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	0
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	0
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	0
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	1 ⁴⁰
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	0

³⁶ Zie: SNS Bank 1^e kwartaal-update

³⁷ Zie: SNS Bank 3^e kwartaalupdate

³⁸ Zie: SNS Bank 7^e kwartaalupdate

³⁹ Thema: transparantie

⁴⁰ Sector: banken (Triodos kreeg een hogere score op haar beleid voor het lenen aan andere banken, omdat zij aantoonbaar nagaat of financiële instellingen voldoen aan de algemene duurzaamheidscriteria van Triodos).

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

Uit het onderzoek bleek Triodos zelf niet investeert in omstreden wapenbedrijven. Ook de beleggingsfondsen van Triodos investeren niet in omstreden wapenbedrijven.

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

In de onderzochte periode, 1 januari 2007 – 31 december 2009, heeft Triodos Bank 100% van haar investeringen in de elektriciteitssector geïnvesteerd in duurzame elektriciteit. Hiermee scoorde Triodos Bank ver boven gemiddeld en boven het gewenste minimum om minstens 66% van alle investeringen in de elektriciteitssector in duurzame elektriciteit te investeren.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

Triodos Bank scoorde goed in dit praktijkonderzoek: een score die vergelijkbaar is met de score van het beleid van Triodos Bank voor arbeidsrechten en maakindustrie.⁴¹

c. Conclusie na 2 jaar:

- Triodos Bank heeft enkele malen nieuw beleid geformuleerd/ gecommuniceerd en waar mogelijk beleid nog verder aangescherpt. Triodos Bank behoort tot de koplopers ten aanzien van duurzaam investeringsbeleid.
- In alle drie de praktijkonderzoeken scoorde Triodos Bank (vrijwel) optimaal en daarmee ver bovengemiddeld.

11. Van Lanschot Bankiers:

a. Totaal aantal thema's en sectoren waarop aangescherpt beleid is gemeten door de Eerlijke Bankwijzer:

In het eerste jaar (periode januari 2009 – januari 2010):	n.v.t. ⁴²
In het tweede jaar (periode januari 2010 – januari 2011):	6
Totaal na twee jaar (januari 2011):	6

Onderverdeeld in kwartalen:

1 ^e kwartaal-update (april 2009):	
2 ^e kwartaal-update (juli 2009):	
3 ^e kwartaal-update (oktober 2009):	
4 ^e kwartaal-update (januari 2010):	
5 ^e kwartaal-update (april 2010):	2 ⁴³
6 ^e kwartaal-update (juli 2010):	0
7 ^e kwartaal-update (september 2010):	0
8 ^e kwartaalupdate (januari 2011):	4 ⁴⁴

b. Uitkomst praktijkonderzoeken:

'Banken en wapens: de praktijk' (juli 2009):

N.v.t.⁴⁵

'Investerings in duurzame elektriciteitsopwekking' (eerste deel, mei 2010):

---

⁴¹ De klant ondertekent, als onderdeel van de kredietovereenkomst, een verklaring dat hij voldoet aan de minimumeisen van de Triodos Bank. Hierin staan expliciet eisen ten aanzien van arbeidsrechten in de toeleveringsketen opgenomen. De bank onderzoekt jaarlijks, door middel van gesprekken met de klant en beschikbare auditrapporten, of de klant en zijn toeleveranciers zich aan deze afspraken houden. Zo nodig worden aanvullende afspraken gemaakt.

⁴² Van Lanschot Bankiers is pas na 1 jaar (dus per januari 2010) opgenomen in de Eerlijke Bankwijzer

⁴³ Thema's: wapens en transparantie

⁴⁴ Thema's: mensenrechten, arbeidsrechten, wapens en belastingen & corruptie

⁴⁵ Van Lanschot Bankiers was nog niet opgenomen in de Eerlijke Bankwijzer toen het praktijkonderzoek 'Banken en wapens' werd uitgevoerd.

Van Lanschot Bankiers heeft in eerste instantie geen gegevens voor het onderzoek aangeleverd. Maanden na publicatie heeft Van Lanschot Bankiers alsnog gegevens aangeleverd, waaruit bleek dat de bank niet actief was in de elektriciteitssector.

'Nederlandse banken in de kledingsector' (september 2010):

Van Lanschot Bankiers scoorde onvoldoende in dit praktijkonderzoek: een score die lager lag dan het beleid van Van Lanschot voor arbeidsrechten. Van Lanschot Bankiers had tot 2011 geen beleid voor maakindustrie of enige andere sector.

c. Conclusie na 1 jaar:

- Van Lanschot bankiers heeft twee maal forse aanscherpingen van maatschappelijk beleid op een aantal thema's/sectoren doorgevoerd in het afgelopen jaar.
- Van Lanschot Bankiers heeft helaas niet meegewerkt aan het praktijkonderzoek duurzame elektriciteit. Van Lanschot scoorde ondergemiddeld in het praktijkonderzoek naar investeringen in de kledingsector.

Bijlage 2:

Aangepaste scores vanwege beleidsverandering in 8e kwartaalupdate (27 januari 2011) :

ABN AMRO Bank

ABN AMRO Bank heeft per 1 januari 2011 de Fortis Agri Commodities Sustainability Policy overgenomen met supplementen voor palmolie, koffie, cacao, soja, katoen en suiker. De score voor landbouw wordt verhoogd van matig naar voldoende.

Robeco Direct

De scores voor het sectorbeleid voor landbouw, visserij, mijnbouw en olie & gas worden opgehoogd: de door Rabobank in 2009 ontwikkelde Sector Supply Chain Policies zijn nu ook officieel goedgekeurd voor Robeco Direct. De scores voor deze sectoren worden daarom gelijk getrokken met die van Rabobank. Landbouw: van matig naar voldoende, visserij: van matig naar voldoende, mijnbouw: van onvoldoende naar voldoende, olie & gas: van onvoldoende naar voldoende.

Van Lanschot Bankiers

Mensenrechten: het kredietbeleid vereist een mensenrechten-effectenrapportage voor gevoelige landen, sectoren en transacties inclusief een plan van aanpak om schendingen te voorkomen. Op basis hiervan wordt de score verhoogd van matig naar voldoende.

Arbeidsrechten: het kredietbeleid vereist toetsing aan de vier fundamentele ILO principes voor gevoelige landen, sectoren en transacties. Op basis hiervan wordt de score verhoogd van matig naar voldoende.

Wapens: volledige uitsluiting van producenten van controversiële wapens en volledige uitsluiting van bedrijven actief in controversiële wapenhandel. Op basis hiervan wordt de score verhoogd van voldoende naar goed.

Belastingen & corruptie: het kredietbeleid heeft duidelijk gedefinieerd dat betrokkenheid bij corruptie en investeringen in corrupte bedrijven uitgesloten is. Op basis hiervan wordt de score verhoogd van onvoldoende naar matig.

Bijlage 4:

8^e kwartaalupdate (januari 2011): overzicht van de scores van de 13 banken^{46 47 48}

Tabel 1 Overzicht van de scores van de twaalf banken

	ABN AMRO Bank	Aegon Bank	ASN Bank	Delta Lloyd Bank	Friesland Bank	ING Bank	NIBC Bank	Rabobank	Robeco Direct	SNS (Regio) Bank	Triodos Bank	Van Lanschot Bankiers
Themabeleid												
Klimaatverandering	2	3	5	2	3	2	3	4	4	2	5	2
Mensenrechten	3	3	5	2	3	4	2	3	3	3	5	4
Arbeidsrechten	3	3	5	2	3	4	2	4	4	4	5	4
Wapens	4	3	5	3	5	3	5	4	4	4	5	5
Gezondheid	2	2	4	2	3	2	2	2	2	2	4	2
Natuur	4	3	5	2	2	4	2	2	2	2	5	2
Dierenwelzijn	2	2	4	1	2	2	2	2	2	4	4	2
Belastingen en corruptie	4	4	5	3	4	3	3	3	3	3	5	3
Transparantie en verantwoording	2	3	5	3	1	2	2	4	4	2	5	3
Bonussen	3	2	4	2	2	2	2	3	3	2	5	2
Sectorbeleid												
Landbouw	4	1	5	n.a.	2	4	1	4	4	4	5	n.a.
Dammen	3	1	5	n.a.	n.a.	3	n.a.	3	3	3	n.a.	n.a.
Visserij	3	1	5	n.a.	n.a.	1	n.a.	4	4	5	5	n.a.
Bosbouw	3	1	4	n.a.	n.a.	4	n.a.	3	3	2	5	n.a.
Mijnbouw	4	1	5	n.a.	n.a.	4	n.a.	4	4	2	n.a.	n.a.
Olie en gas	3	1	5	n.a.	n.a.	4	3	4	4	2	n.a.	n.a.
Maakindustrie	2	1	5	n.a.	4	3	1	2	2	3	5	1
Banken	1	1	5	1	2	1	1	1	1	3	4	1

⁴⁶ SNS Bank en SNS Regio Bank volgen beide het beleid van SNS Reaal en voeren derhalve exact hetzelfde beleid op de genoemde thema's en sectoren. Vandaar dat ze zijn samengevoegd in deze tabel.

⁴⁷ Nieuwe of aangescherpte en aangepaste scores n.a.v. de 8^e kwartaalupdate zijn geel gemarkeerd.

⁴⁸ NIBC en Delta Lloyd Bank zijn per 27 januari 2011 opgenomen in de Eerlijke Bankwijzer

Legenda:

1 = slecht (geen beleid)

2 = onvoldoende

3 = matig

4 = voldoende

5 = goed (best mogelijke beleid volgens deze methodologie)

n.a. = niet actief in deze sector en dus geen beleid verwacht